

2019-02-27

Justitiedepartementet

Enheten för brottmålsärenden och internationellt
straffrättsligt samarbete

Rådets möte för rättsliga och inrikes frågor (RIF) den 7–8 mars 2019

Dagordningspunkt 13

Rubrik: Beslut om förhandlingsmandat för ett avtal mellan EU och USA
om tillgång till e-bevisning
= Riktlinjedebatt

Dokument: 6569/19 (bifogas)

Tidigare dokument: 6102/2019, 6102/2019 ADD 1, 9418/2018 och Fakta-
PM (2017/18:FPM88).

Tidigare behandlad vid samråd med EU-nämnden: 1 juni 2018.

Tidigare behandlad vid överläggning med eller information till
riksdagsutskott: information till justitieutskottet den 31 maj 2018.

Bakgrund

Kommissionen presenterade förslag till en förordning om e-bevisning
respektive ett direktiv om juridiska representanter våren 2018.

Förordningen introducerar en European Production Order och European
Preservation Order, dvs. en order att lämna ut respektive spara redan lagrad
information. Bl.a. sociala medieföretag som Facebook och Google om-
fattas. En order får skickas direkt till en leverantör i en annan medlemsstat
och behöver inte, som i dag, gå via myndigheterna i den andra
medlemsstaten. Direktivet fastställer att samtliga tjänsteleverantörer som
erbjuder sina tjänster inom EU ska utse en representant som ska vara
behörig att ta emot och besvara bl.a. nämnda ordrar.

Vid rådsmötet i december nådde medlemsstaterna en överenskommelse om allmän inriktning avseende förordningen, medan förhandlingarna i rådet beträffande direktivet just har avslutats. Allmän inriktning för direktivet väntas nås vid kommande rådsmöte.

Något som aktualiserades under förhandlingarna om förordningen om e-bevisning är frågan om hur motstridiga skyldigheter som kan uppstå för tjänsteleverantörerna med hänsyn till att de kan vara underkastade såväl EU-rätten som tredjelands lag, främst amerikansk sådan, ska hanteras. En tjänsteleverantör som är etablerad i exempelvis USA, men erbjuder sina tjänster inom unionen, och som mottar en begäran om utlämnande av uppgifter enligt förslaget till förordning kan vara förhindrad att lämna ut dessa med hänsyn till främst amerikansk lagstiftning. Till detta kommer att USA har antagit en lag (den s.k. US Cloud Act) som innebär att amerikanska tjänsteleverantörer i regel ska vara skyldiga att följa en begäran från amerikanska myndigheter att lämna ut uppgifter, oavsett var sådana uppgifter finns lagrade. Detta kan komma i konflikt med europeiska regler om bl.a. dataskydd. Samtidigt ger lagen möjligheter att ingå bilaterala avtal med andra stater om bl.a. under vilka villkor myndigheter i andra stater får begära ut elektronisk bevisning direkt från företag i USA. Den amerikanska lagstiftningen kan således påverka möjligheterna att få tillgång till elektronisk bevisning för de brottsbekämpande myndigheterna i EU. Mot bakgrund av detta har medlemsstaterna, däribland Sverige, gett sitt stöd till att kommissionen presenterar ett förhandlingsmandat avseende ett EU-gemensamt avtal med USA på detta område. Ett sådant avtal kan också tänkas komma att påverka möjligheten för amerikanska myndigheter att begära ut information från svenska tjänsteleverantörer.

Den 5 februari i år presenterade kommissionen ett utkast till förhandlingsmandat. Enligt utkastet ska de övergripande målen med förhandlingarna vara att säkerställa att den slutliga utformningen av avtalet tar itu med de lagkonflikter som kan uppstå, att skyddet för bl.a. grundläggande fri- och rättigheter och dataskydd upprätthålls samt att avtalet återspeglar och är förenligt med den slutliga utformningen av e-bevisningslagstiftningen som just nu förhandlas.

Förhandlingarna planeras att inledas redan före sommaren och utkastet är nu föremål för diskussion bland medlemsstaterna. Senast diskuterades det på tjänstemannanivå i rådet den 12 februari i år. Utkastet kommer även att behandlas på expertnivå den 1 mars.

Vid rådsmötet den 7–8 mars ska utkastet till förhandlingsmandat diskuteras och ministrarna kommer att ombes bidra med synpunkter inför det fortsatta arbetet med att färdigställa det.

Rättslig grund och beslutsförfarande

Av utkastet till förhandlingsmandat till avtal framgår inte den rättsliga grunden. Den föreslagna förordningen om e-bevisning grundar sig emellertid på artikel 82.1 EUF-fördraget. Enligt artikel 82.1 ska det straffrättsliga samarbetet inom unionen bygga på principen om ömsesidigt erkännande. Enligt artikel 216 EUF-fördraget får EU ingå avtal med ett tredjeland bl. a. om ingåendet av ett avtal är nödvändigt antingen för att inom ramen för unionens politik förverkliga något av de mål som avses i fördragen, eller föreskrivs i någon av unionens rättsligt bindande akter eller kan komma att inverka på gemensamma regler eller räckvidden för dessa. Avtal som ingås av unionen ska vara bindande för unionens institutioner och medlemsstaterna.

Beslutsförfarandet följer av artikel 218 i EUF-fördraget. Förfarandet innebär att rådet ska auktorisera kommissionen att inleda förhandlingar med USA å EU:s vägnar, besluta om förhandlingsdirektiv samt godkänna ingåendet av själva avtalet. Rådet fattar beslut med kvalificerad majoritet.

Svensk ståndpunkt

Regeringen välkomnar att kommissionen har tagit fram ett utkast till förhandlingsmandat. Det utkast till förhandlingsmandat som har presenterats är en bra utgångspunkt för diskussionerna och det återstående arbetet. Det är viktigt att vi även fortsättningsvis bevakar skyddet för enskildas rättssäkerhet, personliga integritet, inklusive dataskydd, samt grundläggande fri- och rättigheter i förhandlingarna. Detsamma gäller skyddet för våra svenska grundlagsregler om tryck- och yttrandefrihet. Det bör inte vara en lägre skyddsnivå i förhållande till USA än vad som kommer att gälla mellan medlemsstaterna enligt förordningen om e-bevisning. Vidare är det nödvändigt att förhandlingarna med USA fokuserar på det underliggande problemet att tjänsteleverantörerna kan omfattas av motstridiga krav från amerikansk och EU-lagstiftning. En ordning behövs som medför att dessa konflikter överhuvudtaget inte uppstår.

Europaparlamentets inställning

-

Förslaget

Utkastet till förhandlingsmandat syftar till att ge kommissionen den formella behörigheten att å EU:s vägnar förhandla med USA om ett avtal om tillgång till e-bevisning. Mandatet syftar också till att säkerställa att den slutliga utformningen av avtalet upprätthåller ett starkt skydd för bl.a. grundläggande fri- och rättigheter för enskilda samtidigt som de t.ex. tillgodoser problemet med att tjänsteleverantörer kan omfattas av motstridiga krav enligt amerikansk lagstiftning och EU-lagstiftning.

Gällande svenska regler och förslagets effekter på dessa

Ett avtal baserat på detta förhandlingsmandat kan komma att påverka utformningen av de förändringar i svensk lagstiftning som förslaget till en förordning om e-bevisning respektive ett direktiv om juridiska representanter kan väntas medföra (se Fakta-PM 2017/18:FPM88). Vilka lagstiftningsåtgärder som kan bli aktuella behöver dock analyseras ytterligare när innehållet i ett eventuellt framtida avtal blir närmare känt.

Ekonomiska konsekvenser

Regeringen bedömer att ett avtal baserat på detta förhandlingsmandat inte kommer att ha någon effekt på EU:s budget. De slutliga finansiella effekterna av förslaget bedöms inte heller påverka statsbudgeten. Eventuella budgetära konsekvenser kommer att finansieras inom befintliga ramar.

Övrigt

European Production order: Ett bindande beslut av en myndighet i en medlemsstat, som ålägger en tjänsteleverantör som erbjuder sina tjänster inom EU och är etablerad eller representerad (genom en juridisk representant som utsetts enligt direktivet om e-bevisning) i en annan medlemsstat att lämna ut elektronisk bevisning.

European Preservation order: Ett bindande beslut av en myndighet i en medlemsstat, som ålägger en tjänsteleverantör som erbjuder sina tjänster inom EU och är etablerad eller representerad (genom en juridisk representant som utsetts enligt direktivet om e-bevisning) i en annan medlemsstat att bevara elektronisk bevisning i avvaktan på en begäran om att uppgifterna ska lämnas ut.